

א. סוג הבחינה: בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: חורף תשע"ד, 2014
מספר השאלון: 131,001205

תנ"ך

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – קטעים שנלמדו – (22x4) – 88 נקודות
פרק שני – קטע שלא נלמד – (4x3) – 12 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה: בקטעים המצולמים מן התנ"ך בא השם המפורש בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — קטעים שנלמדו (88 נקודות)

ענה על ארבע מהשאלות 1-5 (לכל שאלה — 22 נקודות).

בכל אחת מהשאלות שבחרת ענה על סעיף א (חובה) (10 נקודות),

ועל שניים מהסעיפים ב-ד (לכל סעיף — 6 נקודות).

1. היסטוריוגרפיה

קרא מלכים א, י"א, 1-13; 26-28.

מלכים א, י"א, 1-13

וְהַמֶּלֶךְ א
 שְׁלֹמֹה אָהֵב נָשִׁים נְכָרִיּוֹת רַבּוֹת וְאֶת־בֵּת־פְּדֵעָה מִזֹּאֲבוֹת
 ב עַמֵּנוֹת אֲדָמִית צִדְנִית חֲתִיית: מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אָמַר־ה' ה'
 אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא־תִבְאוּ בָהֶם וְהֵם לֹא־יָבֹאוּ בְכֶם אֲכַן יִטּוּ
 ג אֶת־לִבְבְּכֶם אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם בָּהֶם דָּבַק שְׁלֹמֹה לְאַהֲבָה: וַיְהִי־
 ד לוֹ נָשִׁים שֶׁרוֹת שֶׁבַע מְאוֹת וּפְּלִגְשִׁים שְׁלֹשׁ מְאוֹת וַיִּטּוּ נַשְׂוֹ
 אֶת־לִבּוֹ: וַיְהִי לָעֵת זָקֵנָת שְׁלֹמֹה נַשְׂוֹ הִטּוּ אֶת־לִבְבוֹ אַחֲרֵי
 ו אֱלֹהִים אַחֲרִים וְלֹא־הָיָה לִבְבוֹ שָׁלֵם עִם־ה' אֱלֹהָיו כְּלָבֵב
 ה דָּוִד אָבִיו: וַיֵּלֶךְ שְׁלֹמֹה אַחֲרֵי עֲשֻׁתְדַת אֱלֹהֵי צִדְנִים וְאַחֲרֵי
 ו מֶלֶכֶם שֶׁקֶץ עַמֵּנִים: וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה הָרַע בְּעֵינֵי ה' וְלֹא מָלָא
 ז אַחֲרֵי ה' כְּדוֹד אָבִיו: אִזּוֹ יִבְנֶה שְׁלֹמֹה בַּמָּה
 לְכַמּוֹשׁ שֶׁקֶץ מִזֹּאֵב בְּהָר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלַם וְלִמְלֶךְ שֶׁקֶץ
 ח בְּנֵי עַמּוֹן: וְכֵן עָשָׂה לְכָל־נַשְׂוֵי הַנְּכָרִיּוֹת מִקַּטִּירוֹת וּמִזִּבְחֹת
 ט לְאֱלֹהֵיהֶן: וַיִּתְאַנֶּף ה' בְּשְׁלֹמֹה כִּי־נָטָה לִבְבוֹ מֵעַם ה'
 י אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְדָּאָה אֵלָיו פְּעַמִּים: וַצִּוָּה אֵלָיו עַל־הַדָּבָר הַזֶּה
 לְבַלְתִּי־לָכֵת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרִים וְלֹא שָׁמַר אֶת אֲשֶׁר־צִוָּה
 יא ה': וַיֹּאמֶר ה' לְשְׁלֹמֹה יַעַן אֲשֶׁר הִיתָה־
 זֹאת עִמָּךְ וְלֹא שָׁמַרְתָּ בְרִיתִי וְחֻקֹּתַי אֲשֶׁר צִוִּיתִי עִלְיֶךָ קָרַע
 יב אֶקְרַע אֶת־הַמַּמְלָכָה מֵעִלְיֶךָ וְנִתְתִּיָה לְעַבְדֶּךָ: אֲך־בִּימֶיךָ
 יג לֹא אֶעֱשֶׂנָה לְמַעַן דָּוִד אָבִיךָ מִיַּד בְּנֶךָ אֶקְרַעְנָה: דַּק אֶת־
 כָּל־הַמַּמְלָכָה לֹא אֶקְרַע שְׁבֹט אֶחָד אֲתָן לְבְנֶךָ לְמַעַן דָּוִד
 עַבְדִּי וְלְמַעַן יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר בְּחַרְתִּי:

וירבעם בן-נבט אפרתי מן-הצודה
 ושם אמו צרועה אשה אלמנה עבד לשלמה וירס יד במלך:
 וזה הדבר אשר-הרים יד במלך שלמה בנה את-המלוא
 סגר את-פריץ עיר דוד אביו: והאיש ירבעם גבור חיל וידא
 שלמה את-הנער כי-עשה מלאכה הוא ויפקד אתו לכל-
 סבל בית יוסף:

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים 1-3 שלפניך.

- (1) בתיאור חטאי שלמה המספר נוקט דרכים שונות כדי להעצים את החטאים. ציין שתי דרכים כאלה, והסבר כיצד כל אחת מהן מעצימה את החטאים. בסס את דבריך על הכתוב. (5 נקודות)
- (2) חטאי שלמה גרמו לפילוג הממלכה, ובעקבות פילוג זה נוצרו שתי ממלכות: אחת בצפון הארץ ואחת בדרומה. מהו שם הממלכה בצפון הארץ, ומהו שם הממלכה בדרומה? מהי עיר הבירה של הממלכה הדרומית? (5 נקודות)

ענה על שניים מהסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוקים 4-5 שלפניך.

- (1) בדברי המספר על שלמה בפסוקים אלה מסתמנת מגמה להפחית מחומרת החטא של שלמה. הבא מפסוק 4 שני תיאורים המבטאים מגמה זו, והסבר אותם. (3 נקודות)
- (2) לפניך חלק מפירוש רלב"ג לפסוקים 4-5. [...] שהניח [שלמה] לנשיו הצידוניות והעמוניות לעבוד אלוהיהם, והעלים עיניו מהם. הסבר כיצד רלב"ג השתמש בפסוק 4 כדי לפרש את פסוק 5. (3 נקודות)

ג. קרא פסוקים 11-12 שלפניך.

- בפסוק 12 בא לידי ביטוי פעמיים הרעיון ש
- (1) ציין את שתי הפעמים, והסבר אותן. (2)
 - (2) קרא גם יחזקאל, י"ח, 1-4. האם הנביא יחזקאל מקבל את תפיי שלפניך? נמק את דבריך, ובסס או

ד. קרא פסוקים 26-28 שלפניך.

- (1) בפסוקים אלה נרמזות סיבות לפילוח אותן על הכתוב. (4 נקודות)
 - (2) מדוע סיבות אלה רק נרמזות, ולא נ
- ורש? (2 נקודות)

קרא ירמיה, כ"ח.

ירמיה, כ"ח

וְיְהִי בַשָּׁנָה הַזֹּאת בְּרֵאשִׁית מַמְלַכֶת

בַּשָּׁנָה

צְדָקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה בְּשַׁנַּת הָרִבְעִית בְּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי אָמַר

אֵלַי חֲנַנְיָה בֶן־עֹזִיָּה הַנָּבִיא אֲשֶׁר מַגְבֵּעוֹן בְּבֵית ה' לְעֵינַי

הַכֹּהֲנִים וְכָל־הָעָם לֵאמֹר: כֹּה־אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי

יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר שְׁבַרְתִּי אֶת־עַל מֶלֶךְ בָּבֶל: בְּעוֹד וְשְׁנָתַיִם

יָמִים אֲנִי מוֹשִׁיב אֶל־הַמְּקוֹם הַזֶּה אֶת־כָּל־כְּלֵי בֵּית ה'

אֲשֶׁר לָקַח נְבוּכַדְנֶאֶצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל מִן־הַמְּקוֹם הַזֶּה וַיָּבִיֵאֵם

בָּבֶל: וְאֶת־יְכֹנְיָה בֶן־יְהוִיָּקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־כָּל־גְּלוֹת

יְהוּדָה הַבָּאִים בָּבֶלָה אֲנִי מוֹשִׁיב אֶל־הַמְּקוֹם הַזֶּה נֹאֵם־ה'

כִּי אֲשַׁבֵּר אֶת־עַל מֶלֶךְ בָּבֶל: וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא אֶל־

חֲנַנְיָה הַנָּבִיא לְעֵינַי הַכֹּהֲנִים וּלְעֵינַי כָּל־הָעָם הַעֲמִידִים בְּבֵית

ה': וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא אֲמֵן כֵּן יַעֲשֶׂה ה' יְקֻם ה'

אֶת־דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר נִבְּאתָ לְהוֹשִׁיב כְּלֵי בֵּית־ה' וְכָל־הַגּוֹלָה

מִבָּבֶל אֶל־הַמְּקוֹם הַזֶּה: אֲךָ שָׁמַע־נָא הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי

דֹּבֵר בְּאָזְנוֹךָ וּבְאָזְנֵי כָל־הָעָם: הַנָּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ לִפְנֵי וּלְפָנֶיךָ

מִן־הָעוֹלָם וַיִּנְבְּאוּ אֶל־אֲרָצוֹת רַבּוֹת וְעַל־מַמְלָכוֹת גְּדוֹלוֹת

לְמַלְחָמָה וּלְרַעָה וּלְדָבָר: הַנָּבִיא אֲשֶׁר יִנְבֵּא לְשִׁלוֹם כִּבְּאֵ

דְּבַר הַנָּבִיא יוֹדַע הַנָּבִיא אֲשֶׁר־שָׁלַח ה' בְּאֵמֶת: וַיִּקַּח

חֲנַנְיָה הַנָּבִיא אֶת־הַמוֹטָה מֵעַל צוּרָר יִרְמְיָה הַנָּבִיא

וַיִּשְׁפֹּרְהוּ: וַיֹּאמֶר חֲנַנְיָה לְעֵינַי כָּל־הָעָם לֵאמֹר כֹּה אָמַר

ה' כִּכָּה אֲשַׁבֵּר אֶת־עַל וְנִבְכַדְנֶאֶצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל בְּעוֹד

שְׁנָתַיִם יָמִים מֵעַל צוּרָר כָּל־הַגּוֹיִם וַיֵּלֶךְ יִרְמְיָה הַנָּבִיא

לְדַרְכּוֹ: וַיְהִי דְבַר־ה' אֶל־יִרְמְיָה אַחֲרַי

שְׁבוּר חֲנַנְיָה הַנָּבִיא אֶת־הַמוֹטָה מֵעַל צוּרָר יִרְמְיָה הַנָּבִיא

לֵאמֹר: הֲלוֹךְ וְאִמְרַת אֶל־חֲנַנְיָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' מוֹטַת

עֵץ שְׁבַרְתָּ וְעָשִׂית תַּחְתִּיהֶן מוֹטוֹת בְּרוֹז: כִּי כֹה־אָמַר ה'

צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל בְּרוֹז נָתַתִּי עַל־צוּרָר וְכָל־

הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לְעַבְדֹת אֶת־נְבוּכַדְנֶאֶצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וְעַבְדוּהוּ

וְגַם אֶת־חֵית הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לוֹ: וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא אֶל־

חֲנַנְיָה הַנָּבִיא שָׁמַע־נָא חֲנַנְיָה לֹא־שָׁלַח ה' וְאִתָּה

הַבְּטַחַת אֶת־הָעָם הַזֶּה עַל־שָׁקֶר: לָכֵן כֹּה אָמַר ה' הַנְּנִי

מִשְׁלַחְךָ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה הַשָּׁנָה אִתָּה מֵת כִּי־סָרָה

דְּבַרְתָּ אֶל־ה': וַיִּמַּת חֲנַנְיָה הַנָּבִיא בַּשָּׁנָה הַזֹּאת בְּחֹדֶשׁ

הַשְּׁבִיעִי:

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים 2-4 בפרק שלפניך.

(1) ציין מהו האירוע ההיסטורי שחנניה מזכיר בדבריו (תוכל להיעזר במלכים ב, כ"ד, 8-20),

וכתוב באיזו שנה (לועזית) הוא התרחש. (6 נקודות)

(2) פֶּרֶט שְׁתַּיִם מן ההבטחות שהבטיח חנניה לעם. בסס את דבריך על הכתוב.

(4 נקודות)

ענה על שניים מהסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוקים 10-11 בפרק שלפניך.

(1) מפסוק 10 לומדים על מעשה סמלי שעשה ירמיה.

מהו מעשה זה, ואיזו עמדה ביקש ירמיה להביע באמצעות מעשה זה? (3 נקודות)

(2) מהו המעשה הסמלי שעשה חנניה, ואיזו עמדה ביקש לבטא באמצעות מעשה זה?

(3 נקודות)

ג. יש הטוענים שהתגובות של ירמיה על דברי חנניה מעידות על הקושי של ירמיה לדחות

לחלוטין את דברי חנניה.

(1) הסבר כיצד פסוק 6 מלמד כי ירמיה רצה לקבל את דברי חנניה. (3 נקודות)

(2) הסבר כיצד פסוק 11 עשוי להעיד על המבוכה של ירמיה מדברי חנניה על המעשה

הסמלי שעשה. (3 נקודות)

ד. קרא פסוקים 14-17 בפרק שלפניך.

(1) בפסוקים האלה באה לידי ביטוי המעורבות של אלוהים בהיסטוריה העולמית

ובהיסטוריה האישית.

בסס טענה זו על הכתוב. (3 נקודות)

(2) קרא גם את דברי אלברט איינשטיין שלפניך.

אני מאמין באל [...] המגלה את עצמו בהרמוניה של כל הקיים, אבל לא באל המעסיק את

עצמו בגורלם ובמעשיהם של בני אדם.

(קלפרייס, א' [עורכת], כמו שאיינשטיין אמר)

האם דברי איינשטיין עולים בקנה אחד עם פסוקים 14-17? הסבר את דבריך.

(3 נקודות)

א בִּיתְצֵא לַמִּלְחָמָה עַל-
 אִיכָךְ וּרְאִיתָ סוּס וְדָכַב עִם רֶב מִמֶּנִּי לֹא תִירָא מֵהֶם כִּי הִיא
 ב אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעֲלֶךְ מֵאֲרֶץ מִצְרַיִם: וְהָיָה כִּקְרַבְכֶם אֶל-
 ג הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וּדְבַר אֱלֹהֵי עַם: וְאָמַר אֱלֹהִים שְׁמַע
 ד יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קִרְבִּים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל-אִיבֵיכֶם אֶל-יְיָ
 ה לְבַבְכֶם אֶל-תִּירָאוֹ וְאֶל-תַּחְפוּזוֹ וְאֶל-תַּעֲרִצוֹ מִפְּנֵיהֶם: כִּי הִיא
 ו אֱלֹהֵיכֶם הַהֵלֶךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֵם עִם-אִיבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ
 ה אֶתְכֶם: וּדְבַר הַשְּׁטָרִים אֱלֹהֵי עַם לֵאמֹר מִי-הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה
 ו בֵּית-חָדָשׁ וְלֹא חָנְכוּ יָלְךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּרִימֹת בַּמִּלְחָמָה
 ז וְאִישׁ אַחֵר יַחְנֹכֵנוּ: וּמִי-הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כָּרֶם וְלֹא חָלְלוּ יָלְךְ
 ח וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּרִימֹת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יַחְלִלְנוּ: וּמִי-
 ט הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרַשׁ אִשָּׁה וְלֹא לָקַחָהּ יָלְךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ פְּרִימֹת
 י בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִקְחָנָהּ: וַיִּסְפוּ הַשְּׁטָרִים לְדַבֵּר אֱלֹהֵי עַם
 יא וְאָמְרוּ מִי-הָאִישׁ הִירָא וְרַךְ הַלֵּבָב יָלְךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יָמַס
 יב אֶת-לֵבָב אַחִיו כְּלָבָבוּ: וְהָיָה כְּכֹלֵת הַשְּׁטָרִים לְדַבֵּר אֱלֹהֵי עַם
 יג וּפְקֹדוֹ שָׂרֵי עֲבָאוֹת בְּרֵאשׁ הָעָם: כִּי תִקְרַב אֶל-
 יד עִיר לְהִלָּחֵם עֲלֶיהָ וּקְרָאתָ אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם: וְהָיָה אִם-שָׁלוֹם
 טו תַּעֲנֶנּוּ וּפְתַחְהָ לָךְ וְהָיָה כָּל-הָעָם הַנִּמְצָא-בָּהּ יִהְיוּ לָךְ לְמַס
 טז וְעַבְדֶּיךָ: וְאִם-לֹא תִשְׁלַם עִמָּךְ וְעָשִׂתָה עִמָּךְ מִלְחָמָה וְצָרָתָה
 יז עֲלֶיהָ: וּנְתַנָּה הִיא אֱלֹהֶיךָ בַּיּוֹד וְהַיָּד אֶת-כָּל-זְכוּרָהּ לְפִי-
 יח חָרֵב: רַק הַנְּשִׁים וְהַטָּף וְהַבְּהֵמָה וְכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעִיר כֹּל-
 יט שְׁלָלָהּ תִּבְזֹ לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת-שְׁלַל אִיבֵיךָ אֲשֶׁר נָתַן הִיא אֱלֹהֶיךָ
 כ לָךְ: כִּן תַּעֲשֶׂה לְכָל-הָעָרִים הַרְחֹקוֹת מִמֶּנּוּ מֵאֹד אֲשֶׁר לֹא-מַעֲרִי
 כא הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה הֵנָּה: רַק מַעֲרֵי הָעַמִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִיא אֱלֹהֶיךָ
 כב נָתַן לָךְ נַחֲלָה לֹא תַחִיָּה כָּל-נַשְׂמָה: כִּי-הִחַדְסָה תַחֲרִימָם הַחַתִּי
 כג וְהָאֲמֹרִי הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ הִיא אֱלֹהֶיךָ:
 כד לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא-יִלְמְדוּ אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכֹל תּוֹעֲבֹתֶם אֲשֶׁר
 כה עָשׂוּ לְאֱלֹהֵיהֶם וַחֲטָאתֶם לַהִיא אֱלֹהֵיכֶם: כִּי-
 כו תִּצְוֹר אֶל-עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עֲלֶיהָ לְתַפְשָׁהּ לֹא-תִשְׁחִית
 כז אֶת-עֵצָהּ לְנֹדַח עֲלֶיהָ גְרוֹן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאִתּוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי
 כח הָאָדָם עֵץ הַשִּׁדָּה לִבְנֵי מִפְּנֶיךָ בַּמִּצּוֹר: רַק עֵץ אֲשֶׁר-תִּדְעַ כִּי לֹא-
 כט עֵץ מֵאֲכָל הוּא אִתּוֹ תִשְׁחִית וְכָרָתָהּ וּבְנִיתָ מִצּוֹר עַל-הָעִיר
 לד אֲשֶׁר-הוּא עֵשָׂה עִמָּךְ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּהּ:

ענה על סעיף א (חובה).

- א. (1) פרק זה עוסק בשני סוגים של חוקי מלחמה:
I חוקים הנוגעים למתן פטור מהשתתפות במלחמה
II חוקים הקובעים את התנהגות האדם בעת מלחמה
ציין את הפסוקים העוסקים בכל אחד מסוגי החוקים האלה. (4 נקודות)
(2) בפרק שלפניך מובעת השקפה ולפיה הניצחון במלחמה אינו תלוי רק באדם.
הבא מן הפרק שלוש ראיות לביסוס השקפה זו. (6 נקודות)

ענה על שניים מהסעיפים ב-ד.

- ב. (1) מי הן ארבע הקבוצות המקבלות פטור מיציאה למלחמה? (3 נקודות)
(2) יש חשש שאנשים רבים יהיו זכאים לפטור הרביעי, ולא יצאו למלחמה.
קרא את פירוש רשב"ם שלפניך.

'ילך וישב לביתו', אם ירך לבבו וירא [מ]מזלו 'פן ימות במלחמה' וגו', שיש נותן אל לבו כשהולך למלחמה ודואג – שמא אין לי מזל לחנוך את ביתי או את אשתי או את כרמי, ולכך גרם מזלי ללכת עתה במלחמה – ומתוך [כך] ירא למות. ושלושה מעשים הזכיר בית ואישה וכרם, ולבסוף כולל כל הדברים 'מי האיש הירא ורך הלבב' (פסוק ח').
הסבר כיצד פירוש רשב"ם מבטל חשש זה. (3 נקודות)

ג. קרא פסוקים 16-18 בפרק שלפניך.

- (1) כיצד המחוקק מצווה לנהוג כלפי תושבי הערים הקרובות, ואיזה נימוק הוא נותן לצו זה בפסוק 18? (3 נקודות)
(2) יש הטוענים שנימוק זה בפסוק 18 אינו מצדיק את היחס כלפי תושבי הערים הקרובות. הסבר טענה זו. (3 נקודות)

ד. קרא פסוקים 19-20 בפרק שלפניך.

- (1) איזה סוג עצים החוק אוסר לכרות בזמן מצור? (3 נקודות)
(2) האם לדעתך הנימוק של המחוקק לאיסור זה הוא נימוק מוסרי או מעשי?
נמק את דבריך.
(3 נקודות)

4. חכמה

קרא איוב, ט', 2-12, 21-35.

איוב, ט', 2-12

ב אֲמַנְסִי יָדַעְתִּי כִּי־כֵן וּמִה־יִצְדַק אָנוּשׁ עִם־אֱלֹהִים:
 ג אִם־יִחַפֵּץ לָרִיב עִמּוֹ לֹא־יִעֲנֶנּוּ אַחַת מִנִּי־אֱלֹהִים: חֲכַם לִבָּב וְאֲמִיץ
 ה כַּחַם מִי־הַקֶּשֶׁה אֱלֹהִים וַיִּשְׁלַם: הַמַּעֲתִיק הַרִים וְלֹא יָדְעוּ אֲשֶׁר
 ו הִפְכֵם בְּאִפּוֹ: הַמְרַגֵּז אֶרֶץ מִמְקוֹמָהּ וְעִמּוּדֶיהָ יִתְפַּלְצוּן: הָאֹמֵר
 ח לַחֲרֹם וְלֹא יוֹדֵחַ וּבְעֵד פּוֹכְבִים יַחֲתֵם: נֹטֵה שָׁמַיִם לְבַדּוֹ וְדוֹרֵךְ
 ט עַל־בְּמַתֵּי יָם: עֹשֶׂה־עֵשׂ כְּסִיל וְכִימָה וְחֹדְרֵי תַמָּן: עֹשֶׂה גְדֵלוֹת
 יא עַד־אֵין חֶקֶר וְנִפְלְאוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר: הֵן יַעֲבֹד עָלַי וְלֹא
 יב אֶרְאֶה וְיִחַלְף וְלֹא־אֲבִין לוֹ: הֵן יַחֲתֹף מִי יֹשִׁיבֵנו מִי־יֹאמֵר
 אֱלֹהִים מִה־תַּעֲשֶׂה:

איוב, ט', 21-35

כא תִּס־
 כב אֲנִי לֹא־אֲדַע נַפְשִׁי אִמָּאֵס חַיִּי: אַחַת הִיא עַל־כֵּן אֲמַרְתִּי תִּס־
 כג וְדָשַׁע הוּא מְכֻלָּה: אִם־שׁוֹט יִמִּית פְּתָאֵם לְמִסַּת נְקִיִּים יִלְעַג: אֶרֶץ
 כד נִתְּנָה בְיַד־דָּשַׁע פְּנֵי־שִׁפְטִיהָ יִכְסֶה אִם־לֹא אִפּוּא מִי־הוּא: וַיִּמְנִי
 ט קָלוּ מִנִּי־דִין בְּרָחוּ לֹא־דָאוּ טוֹבָה: חֲלַפּוֹ עִם־אֲנִיּוֹת אֲבָה כְּנֹשֶׁר
 ט יָטוּשׁ עָלַי־אֲכַל: אִם־אֲמַרִי אֲשַׁפְּחָה שִׁיחֵי אֶעֱזֹבָה פָּנַי וְאֲבִלִיגָה:
 טז יִגְדַּתִּי כָל־עֲצָבֹתַי יָדַעְתִּי כִּי־לֹא תִנְקֵנִי: אֲנֹכִי אֶרְשַׁע לְפָנֶיךָ
 ל זֶה הֶבֶל אֵיגַע: אִם־הִתְרַחַצְתִּי בְּמֹר־שֶׁלֶג וְהִזְכֹּתִי בְּכַד כְּפִי: כְּמִי־
 זא אִז בִּשְׁחַת תִּטְבַּלְנִי וְתַעֲבֹנֵי שְׁלֵמוֹתַי: כִּי־לֹא אִישׁ כְּמוֹנִי אֶעֱנֶנּוּ
 זב נְבוּא יַחֲדוּ בְּמִשְׁפָּט: לֹא יִשְׁבִּינֵנוּ מִזְכִּיחַ יִשְׁתַּי יָדוֹ עַל־שִׁנֵּינוּ:
 זג יִסַּר מֵעָלַי שִׁבְטוֹ וְאִמְתּוֹ אֶל־תִּבְעַתְנִי: אֲדַבְּרָה וְלֹא אִירָאֵנוּ
 כִּי־לֹא־כֵן אֲנֹכִי עֹמְדִי:

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים 2, 28-35 שלפניך.

- (1) הסבר את הטענה של איוב כפי שהיא באה לידי ביטוי בפסוק 2 ובפסוקים 28-31 (שים לב: בתשובתך התייחס לכל הפסוקים). (4 נקודות)
- (2) מה איוב מבקש לפי פסוקים 34-35? הסבר במה היענות האל על הבקשה עשויה להקל על איוב. (6 נקודות)

ענה על שניים מהסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוקים 4-7 שלפניך.

תיאור המאפיינים של ה' בפסוקים 5-7 ממחיש את הטיעון של איוב בפסוק 4. הסבר דברים אלה.

ג. נהוג להשתמש במשפט "עשה גדלות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר" (פסוק 10) כדי לשבח את האל.

(1) קרא פסוקים 8-9 שלפניך.

הבא מן הפסוקים האלה שני מעשים של האל, והסבר במה האזכור של כל אחד מהם הוא שבח לאל. (2 נקודות)

(2) יש המבינים את דברי איוב בפסוק 10 שלפניך לא כדברי שבח לאל, אלא כחלק מתיאור גורלו המר של איוב.

קרא פסוקים 11-12 שלפניך, והסבר כיצד אפשר להבין באמצעותם את פסוק 10 כתיאור גורלו המר של איוב. (4 נקודות)

ד. קרא פסוקים 21-24 שלפניך.

איוב מטיח באלוהים דברים נועזים מאוד.

הבא מן הפסוקים האלה שתי דוגמאות לנועזות של איוב, והסבר כל דוגמה.

5. סיפורי ראשית האנושות

קרא בראשית, ד' / 1-15, 19-26.

בראשית, ד' / 1-15

א והאדם ידע את-חוה אשתו ותהר
 ב ותלד את-קין ותאמר קניתי איש את-ה': ותסוף ללדת
 את-אחיו את-הבל ויהי הבל רעה צאן וקין היה עבד אדמה:
 ג ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה': והבל
 הביא גם-הוא מבכורות צאנו ומחלבהן וישע ה': אל-
 ה הבל ואל-מנחתו: ואל-קין ואל-מנחתו לא שעה ויחר
 ו לקין מאד ויפלו פניו: ויאמר ה': אל-קין למה חרה לך
 ז ולמה נפלו פניך: הלא אס-תיטיב שאת ואס לא תיטיב
 לפתח חטאת רבץ ואליו תשוקתו ואתה תמשל-בו:
 ח ויאמר קין אל-הבל אחיו ויהי בהיותם בשדה ויקם קין
 ט אל-הבל אחיו ויהרגהו: ויאמר ה': אל-קין אי הבל
 י אחיך ויאמר לא ידעתי השמר אחי אנכי: ויאמר מה
 יא עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן-האדמה: ועתה ארור
 אתה מן-האדמה אשר פצתה את-פיה לקחת את-דמי
 יב אחיך מידך: כי תעבד את-האדמה לא-תסוף תת-כחה לך
 יג נע ונד תהיה בארץ: ויאמר קין אל-ה': גדול עוני מנשוא:
 יד הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתור והייתי
 טו נע ונד בארץ והיה כל-מצאי יהרגני: ויאמר לו ה': לכן
 כל-הרג קין שבעתים יקם וישם ה': לקין אות לבלתי
 הכות-אתו כל-מצאו:

בראשית, ד', 19-26

ט וַיִּקְחֻלּוּ לְמֶדֶד שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאֶחָת
 כ עֵדָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צִלְהָ: וַתֵּלֶד עֵדָה אֶת־יִבְלִל הוּא הָיָה אָבִי
 כא יִשָּׁב אֶהֱל וּמְקַנָּה: וְשֵׁם אָחִיו יִבְלִל הוּא הָיָה אָבִי כָל־תַּפְּשׁ
 כב כְּנֹד וְעֹגֵב: וְצִלְהָ גַם־הוּא יָלְדָה אֶת־תּוֹבֵל קִיָּן לִטֵּשׁ כָּל־
 כג חֲרָשׁ נַחֲשֵׁת וּבְרוּל וְאַחֹת תּוֹבֵל־קִיָּן נַעֲמָה: וַיֹּאמֶר לְמֶדֶד לְנָשָׁיו
 עֵדָה וְצִלְהָ שְׁמַעְנָן קוֹלִי נָשִׁי לְמֶדֶד הָאִזְנָה אִמְרָתִי כִּי אִישׁ
 כד הֲרַגְתִּי לְפַצְעֵי וְיֵלֵד לְחִבְרָתִי: כִּי שְׁבַע־תִּים יִקְס־קִיָּן וְלְמֶדֶד
 כה שְׁבַע־יָמִים וְשְׁבַע־יָמִים: וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא
 את־שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שְׁתַּלִּי אֱלֹהִים זָרַע אַחֲרַי תַּחַת הַבַּיִת כִּי הֲרָגוּ
 כו קִיָּן: וְלִשְׁתָּ גַם־הוּא יָלְדָּבֶן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אֲנֹשׁ אִזּוֹ הוֹחֵל
 לְקָרָא בְּשֵׁם ה'.

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים 3-4 שלפניך.

- (1) מפסוקים אלה אפשר ללמוד כי הבל השתדל יותר מקין בהכנת מנחתו לאלוהים. הסבר כיצד אפשר ללמוד זאת מן הכתוב. (6 נקודות)
- (2) מפסוקים אלה אפשר ללמוד כי קין הבין לפני הבל את החשיבות של מתן מנחה לה'. הסבר כיצד אפשר ללמוד זאת מן הכתוב. (4 נקודות)

ענה על שניים מהסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוקים 5-8 שלפניך.

סיפור קין והבל עוסק בדחפים שיש לאדם.

- (1) מהו הדחף המניע את קין? בסס את דבריך על הכתוב. (3 נקודות)
- (2) מהו המסר שאלוהים מבקש ללמד את קין בנוגע לדחף זה? בסס את דבריך על הכתוב. (3 נקודות)

ג. קרא פסוקים 8-14 שלפניך.

יש הטוענים כי בפסוקים אלה קין מוצג כאדם נעדר מצפון ומוסריות. בסס טענה זו על שתי ראיות מן הפסוקים, והסבר כל ראיה.

ד. (1) קרא פסוקים 19-25 שלפניך.

לפי פסוקים אלה, שושלת קין אחראית להתפתחות התרבות האנושית, אך גם להידרדרותה המוסרית.

הסבר דברים אלה, ובסס אותם על הכתוב. (4 נקודות)

(2) קרא פסוק 26 שלפניך.

הסבר את התקווה הנרמזת בפסוק זה. (2 נקודות)

פרק שני — קטע שלא נלמד (12 נקודות)

ענה על שלוש שאלות: על שאלה 6 (חובה), ועל שתיים מהשאלות 7-9 (לכל שאלה — 4 נקודות).

קרא מלכים ב, ה', 1-19.

ונעמן

א שר-עבא מלך-ארם היה איש גדול לפני אדניו ונשא פנים
 ב כי-בו נתן-ה' תשועה לארם והאיש היה גבור חיל מצרע:
 ג וארם יצאו גדודים וישבו מארץ ישראל נערה קטנה ותהי
 ד לפני אשת נעמן: ותאמר אל-גברתה אחלי אדני לפני
 ה הנביא אשר בשמרון* או יאסף אתו מצרעתו: ויבא ויגד
 ו לאדניו לאמר כזאת וכזאת דברה הנערה אשר מארץ
 ז ישראל: ויאמר מלך-ארם לך-בא ואשלחה ספר אל-מלך
 ח ישראל וילך ויקח בידו עשר כפרי-כסף וששת אלפים זהב
 ט ועשר חליפות בגדים: ויבא הספר אל-מלך ישראל לאמר
 י ועתה כבוא הספר הזה אליך הנה שלחתי אליך את-
 יא נעמן עבדי ואספתו מצרעתו: ויהי כקרא מלך-ישראל את-
 יב הספר ויקרע בגדיו ויאמר האלהים אני להמית ולהחיות כי-
 יג זה שלח אלי לאסף איש מצרעתו כי אך-דעונא וראו כי-
 יד מתאנה הוא לי: ויהי בשמעו אלישע איש-האלהים כי-
 יה קרע מלך-ישראל את-בגדיו וישלח אל-המלך לאמר למה
 טו קרעת בגדיך יבא-נא אלי וידע כי יש נביא בישראל: ויבא
 יו נעמן בסוסו וברכבו ויעמד פתח-הבית לאלישע: וישלח
 יא אליו אלישע מלאך לאמר הלוך ורחצת שבע-פעמים בירדן
 יב וישב בשרך לך וטהר: ויקצף נעמן וילך ויאמר הנה אמרתי
 יג אלי ויצא יצוא ועמד וקרא בשם-ה' אלהיו והניף ידו אל-
 יד המקום ואסף המצרע: הלא טוב אבנה ופרפר נהרות דמשק
 יה מכל מימי ישראל הלא-ארחץ בהם וטהרתי ויפן וילך
 יז בחמה: ויגשו עבדיו וידברו אליו ויאמרו אבי דבר גדול
 יח הנביא דבר אליך הלוא תעשה ואף כי-אמר אליך רחץ
 יט וטהר: וירד ויטבל בירדן שבע פעמים כדבר איש האלהים
 כ וישב בשרו נער קטן ויטהר: וישב אל-איש האלהים
 כא הוא וכל-מחנהו ויבא ויעמד לפניו ויאמר הנה-נא ידעתי כי

אמנה

* אחלי אדני לפני הנביא אשר בשמרון = הלוואי שאדוני יופיע לפני הנביא שבשומרון

** אף כי = על אחת כמה וכמה

אִין אֱלֹהִים בְּכָל־הָאָרֶץ כִּי אִם־בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה קָח־נָא
 טו בְּרָכָה מֵאֵת עֲבָדְךָ: וַיֹּאמֶר חִי־הֵהָאֱשֶׁר־עֲמַדְתִּי לִפְנֵי אִם־
 יז אֶקַח וַיִּפְצַרְבוּ לְקַחַת וַיִּמָּאֵן: וַיֹּאמֶר נַעֲמָן וְלֹא יִתֶן־נָא
 לְעֲבָדְךָ מִשָּׂא צַמ־דְּפַרְדִּים אֲדָמָה כִּי לֹא־יַעֲשֶׂה עוֹד עֲבָדְךָ
 יח עֲלֵה וּזְבַח לְאֱלֹהִים אַחֲרַיִם כִּי אִם־לֵהֵ: לְדַבֵּר הִזָּה יִסְלַח
 הֵהָאֱשֶׁר לְעֲבָדְךָ כִּבּוּא אֲדָנִי בֵּית־רִמּוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת שָׁמָּה וְהוּא
 נִשְׁעַן עַל־יָדָי וְהִשְׁתַּחֲוִיתִי בֵּית רִמּוֹן בְּהִשְׁתַּחֲוִיתִי בֵּית רִמּוֹן
 יט יִסְלַח־נָא־הֵהָאֱשֶׁר לְעֲבָדְךָ בְּדַבֵּר הִזָּה: וַיֹּאמֶר לוֹ לֶךְ לְשָׁלוֹם
 וּלְךָ מֵאֵתוֹ כְּבִרַת אֲרֶץ:

* בית רמון = מקדש האל רמון

ענה על שאלה 6 (חובה).

- 6. הקטע שלפניך מספר על נעמן שר צבא ארם, שאלישע ריפא אותו מצרעתו. דמויות משנה בסיפור סייעו לריפוי של נעמן. קרא פסוקים 2-4 ופסוק 13 שלפניך. ציין מי הן דמויות המשנה האלה, והסבר כיצד הן סייעו לריפוי של נעמן.

ענה על שתיים מהשאלות 7-9.

- 7. קרא פסוקים 6-8 בקטע שלפניך.
 - א. מלך ישראל נבהל אחרי קריאת המכתב (הספר) ששלח אליו מלך ארם. מהי הסיבה לבהלתו? (2 נקודות)
 - ב. לעומת מלך ישראל, אלישע בטוח בעצמו. הבא מן הכתוב ראיה לקביעה זו, והסבר את הראיה. (2 נקודות)
- 8. קרא פסוקים 9-12 בקטע שלפניך. פסוקים אלה מלמדים על פער בין הציפיות של נעמן מן הפגישה עם אלישע ובין מה שקרה בפועל. בסס קביעה זו על שתי דוגמאות מן הכתוב, והסבר אותן.
- 9. קרא פסוקים 17-18 בקטע שלפניך.
 - א. הבא מפסוקים אלה ראיה המלמדת שאחרי הריפוי הכיר נעמן בבלעדיות של אלוהי ישראל, והסבר את הראיה שהבאת. (2 נקודות)
 - ב. על פי פסוק 18, לנעמן יש נאמנות כפולה. הסבר כיצד נאמנות זו מקשה עליו לבטא במלואה את ההכרה שהגיע אליה לפי פסוק 17. (2 נקודות)

בהצלחה!